

I

Un maitin, en desvelhar-se dempús de sòmis intranquils, Gregor Samsa se trapèc en lhet convertit en ua cuca mostrosa. Ère cochat d'esquia, dura com ua clòsca, e en lheuar un shinhau eth cap, se vedec eth vrente corbat, escuro, dividit per durícies arquejades, tan naut que lèu non podie tier eth cobrelhet, qu'ère a punt d'esguitlar-se en solèr. Nombroses pautes, penosament magres en comparacion damb eth volum dera rèsta, li vibrauen desesperadament deuant des uelhs.

“Qué m'a passat?”, pensèc. Non ère cap sòmi. Era sua cramba, ua autentica cramba umana, encara que massa petita, ère tranquilla entre es quate parets ben coneishudes. Dessús dera taula, desempaquetat, se desplegaue un mostrari de draps -Samsa ère viatjant- e naut, ena paret, penjauè era imatge que recentament auie retalhat d'ua revista illustrada e l'auie metuda en un polit marc daurat. Representauè ua senhora guarnida damb un chapèu e un boà de pèth, qu'ère seiguda tota dreita, e que lheuaue cap ar espectador un pesant manjon de pèth a on li desapareishie tot er auantbraç.

Gregor guardèc dempús cap ara hièstra, e deth temps embromat -s'entenien es gotes dera ploja, que picauen en zènc- se metec trist. “E se dormisqui ua estona mèc e me desbrembi de totes aquestes pegueries?”, pensèc, mèc aquerò ère completament irrealizable, perque ère acostumat a dormir deth costat dret, e en sòn estat present non podie meter-se en aquera posicion. Per mèc que se botjauè damb fòrça entath costat dret, tostemp se balançauè e tornaue a quèir d'esquia. Ac sagèc cent còps, es uelhs

barradi entà non auer de veir es pautes boludar-se, e non renoncièc enquia que comencèc a sénter en costat un mau laugèr, sord, que non auie sentut jamès.

“Ò, Dieu mèn”, pensèc, “quin ofici mès fatigant è escuelhut! Cada dia de viatge. Es maudcaps des negòcis son fòrça mès considerables que se demores en magazèm dera ciutat, e ath dessús m’an imposit aguesta plaga des viatges: tier compde des connexions des trèns; eth minjar dolent, a desora; es relacions umanes tostemp cambiantes, que non duren jamès, que jamès arriben a èster coraus. Qu’eth diable s’ac empòrte tot!” Sentec qu’eth vrente li picaue un shinhau; pòc a pòc s’arrosseguc d’esquia cap ara cabecèra, pr’amor de lheuar mès eth cap; trapèc eth lòc a on li picaue, qu’ère caperat de puntets blanqui, que non sabie explicar; se volec paupar damb ua pauta, mès l’auèc de retirar de seguida, perque ath contacte sentie un caud-heired.

Se tornèc a méter ena posicion iniciau. “Lheuar-se tan d’ora”, pensèc, “que t’empeguís. Ar òme que li cau dormir. I a viatjants que viuen coma odalisques.

Quan jo, per exemple, torni peth maitin en ostau, entà apuntar es encomanes hètes, aguesti senhors ja son seiguts entà esdejoar. Se jo hèja aquerò damb eth mèn patron, que me flocaue en carrèr. Mès dilhèu serie milhor entà jo. Se non me retenguesa pes mèns pairs, hè temps qu’auria deishat eth trabalh; m’auria presentat deuant deth patron e li auria dit çò que pensi de tot còr. S’aurie queigut deth pupitre! Tanben ei curiós, sèir-se en pupitre e parlar d’aqui naut as emplegats, que s’an d’acostar a tocar d’eth perque ei sord. Mès era esperança, encara non l’è perduda tota; un còp aurè amassat es sòs entà pagar-li eth deute qu’an es mèns pairs -encara caleràn cinc o sies ans-, plan qu’ac harè. Alavetz talharè cuert. De tota manèra ara me cau lheuar-me, qu’eth mèn trèn ges entàs cinc”.

Guardèc eth revelh, que hège tic-tac dessús dera calaishèra. “Pair Nòste!” pensèc. Èren es sies e mieja e es agulhes auançauen tranquillament, era mieja passada tanplan, lèu es sèt mens quart. Que non auie sonat eth revelh? Deth lhet se vedie qu’ère ben metut entàs quate; plan segur qu’auie sonat. Òc, mès ère possible

dormir tranquil·lament encara, a despiet d'aqueth son que hège a tremolar es mòbles? E ben, non auie dormit en patz, mès dilhèu per aquerò ac auie hèt tant mès pregonament. E ara qué li calie hèr? Eth següent trèn gessie entàs sèt; entà agarrar-lo, auie de pressar-se com un lhòco; eth mostrari encara non ère empaquetat, e eth madeish non se sentie fresc ne escarrabelhat. E encara qu'agarrèsse eth trèn, non s'escaparie dera sabonada deth patron, perque eth mosso, qu'aurie demorat eth trèn des cinc, ja aurie dat part dera sua absència. Ère un lacai deth patron, sense caractèr ne intelligéncia. E se diguie qu'ère malaut? Mès aquerò serie extremament desplaent e sospitós, perque pendent es sòns cinc ans de servici, Gregor non auie estat malaut ne un solet còp. Segurament qu'eth patron vierie damb eth mètge dera assegurança, reprocharie as pairs era guitèra deth hilh e talharie totes es objeccions damb es indicacions deth mètge, entà qui toti es òmes son plei de salut, mès que son uns feniants. De hèt, en aguest cas non li mancarie era arrason. En realitat, dehòra dera somnoléncia, vertadèrament superflua, de qui a dormit molt, Gregor se sentie fòrça ben e enquia auie molta gana.

Mentre pensauè pressadament en tot aquerò, sense poder decidir-se a gèsser deth lhet -just quan en revelh sonèren es sèt mens quart-, tustèren damb precaucion ena pòrta, qu'ère ath cant dera cabecèra deth lhet.

-Gregor -cridèren; ère sa mair- son es sèt mens quart. Non te n'anaues de viatge?

Quina veu mès doça! Gregor s'espauric quan escotèc era sua veu de responsa: qu'ère indenegablament era sua veu d'abans, mès qu'ère barrejada damb un fiulet irrepresible e dolorós, qu'en prumèr moment deishaue gèsser es paraules damb tota claror, entà arroèinar-les de seguida quan ressonauen, ath punt que non sabies se les auies escotat ben. Gregor aurie volgut respóner en detalh e explicà'c tot, mès en aqueres circumstàncies, se limitèc a díder:

-Òc, gràcies, mama, ja me lheu.

Com era pòrta ère de husta, era transformacion dera veu de Gregor non se notèc ben dehòra, perque sa mair se tranquillizèc

damb era responsa e se n'anèc en tot arrossegar es pès. Mès per aqueth petit dialòg es auti membres dera família se n'auien encuedat que Gregor, inesperadament, encara ère en casa, e sa pair ja tustau e en ua des pòrtes lateraus, doçament, mès damb eth punh.

-Gregor, Gregor -cridèc-, qué i a?

Ath cap d'un moment insistic un aute còp damb veu mès seriosa:

-Gregor! Gregor!

Darrèr dera auta pòrta laterau era fraia de Gregor se planhie en veu baisha:

-Gregor? Que non te trapes ben? Que te cau bèra causa? Gregor les responec as dus ath còp:

-Ja sò prèst -s'esforçaue damb ua prononciacion conscienciosa e longues pauses entre cada paraula, entà qu'era sua veu non semblèsse estranha. Sa pair tornèc tà taula tà esdejoar, mès era sua fraia shebitegèc:

-Gregor, daurís, ta'c supliqui.

Gregor non sonque non pensaue daurir, mès que se predaue dera precaucion, aquerida enes viatges, de clauar totes es pòrtes de nets, enquia en casa sua.

Peth moment volie lheuar-se tranquilament e en patz, vestir-se e sustot esdejoar, e sonque dempús, pensarie ena rèsta, perque ja vedie ben qu'en lhet era reflexion non amiarie a cap conclusion razonabla. S'embrembèc d'auer sentut soent en lhet un petit mau provocat dilhèu per ua mala posicion, qu'en lheuar-se resultaue pura imaginacion, e ère curiós de saber com desapareisherien pòc a pòc es sues fantasies presentes. Non auie cap de dobte qu'era transformacion dera veu ère sonque er anonci d'un bon costupat, era malautia professionau des viatjants.

Trèir-se eth cobrelhet ère de bon hèr; li calie sonque holar-se un shinhau e queirie solet. Mès anar mès enlà serie complicat, mès que mès perque ère enormament ample. Li aurien calgut braci e mans entà lheuar-se, mès en sòn lòc, auie sonque nombroses pautetes que se botjauen desparièrament sense interropcion, e qu'ath delà, non podie dominar-les. Quan sajaue d'arronsar-ne ua, s'estiraue ua auta; e se per fin executau damb ua pauta çò

que volie, mentretant totes es autes trabalhauen, coma liberades, damb ua agitacion extrema e dolorosa. “Non cau demorar en lhet sense hèr arren”, se didec Gregor.

Prumèr sagèc de gèsser deth lhet damb era part inferiora deth còs, mès aguesta part inferiora, que per cèrt, encara non l’auie vista e non se’n podie hèr ua representacion exacta, se mostrèc massa pesanta. Anaue pòc a pòc, e quan per fin, lèu furiós, possèc entà deuant damb totes es sues fòrces, sense cap precaucion, calculèc mau era direccion e se dèc un patac damb es pès deth lhet, e eth mau escodent que sentec li ensenhèc qu’en aqueth moment, era part inferiora deth sòn còs ère dilhèu era mès sensibla.

Sagèc donques de començar per trèir era part de naut deth còs, en tot virar eth cap tara esponèra damb compde. Açò siguec facil, e, a despiet dera sua amplada e pes, tot eth còs seguic doçament era rotacion deth cap. Mès quan vedec qu’eth cap li penjaue en aire dehòra deth lhet, auec pòur de continuar d’aquera forma, perque se per fin se deishaue quèir, calerie un miracle entà que non se hèsse mau en cap. E en aqueth moment, non podie pèrder eth coneishement a cap prètz; s’estimaue mès demorar en lhet.

Mès quan dempús de hèr eth madeish esfòrç, tornèc entre sospirs tara posicion iniciau e vedec un aute còp es pautetes que lutauen entre eres, dilhèu damb mès fúria qu’abans, e non trapèc cap possibilitat de méter orde e patz en aqueth caòs, tornèc a dider-se que non podie demorar en lhet e que çò de mès rasonable ère sacrificà’c tot, s’i auie era mendra esperança de liberar-se deth lhet. Mès ath madeish temps non desbrenbèc qu’ua reflexion serena vau mès que totes es decisions desesperades. En moments com aqueth, guardaue pera hièstra tan agudament que podie; mès malerosament, pòga confiança e alegria li podie dar era vista dera broma maitiau, qu’amagaue enquiar aute costat deth carrèr estret. “Ja son es sèt”, se didec en tornar a sonar eth revelh, “ja son es sèt e encara i é era broma”. Restèc cochat tranquilament ua estona, en tot alendar feblament, com se demorèsse qu’eth silenci absolut restaurarie era situacion reau e naturau.

Mès dempús se didec: “Abans que tòquen es sèt e quart me cau

auer gessut deth lhet completament. Ath delà, encara vierà bèth un deth magazèm e demanarà per jo, perque lo daurissen abans des sèt.” Alavetz comencèc a balançar uniformament tota era longada deth sòn còs dehòra deth lhet. Se se deishauè quèir deth lhet d’aguesta manèra, probablament non se harie mau en cap, que lheurie energicament ena queiguda. Era esquia semblaue èster pro dura; non li passarie arren en quèir en tapis. Era sua preocupacion mès grana ère eth fòrt tapatge que harie, que segurament provocarie ath darrèr de totes es pòrtes, se non un espant, aumens ua inquietud. Mès calie arriscar-se.

Quan Gregor ja auie trèt miei còs deth lhet -eth nau metòde ère mès un jòc qu’un esfòrç, li calie sonque balançar-se a batzacades-, pensèc qué simple serie tot se quauquarrès venguesse a ajudar-lo. Dues personas fòrtes -pensèc en sa pair e ena mossa- aurien bastat; les calerie sonque passar es braci per dejós dera sua esquia arquejada, desenganchar-lo deth lhet, ajocar-se damb era carga e alavetz tier compde que se virèsse en solèr, a on es pautetes traparien ua utilitat. Mès sense compdar qu’es pòrtes eren barrades damb clau, li calie vertadèrament demanar ajuda? A despriet de totes es dificultats, quan ac pensèc non poguec reprimir un arridolet.

Ja ère ath punt que damb ua balançada mès fòrta lèu non poirie mantier er equilibri, e auie de préner ua decision definitiva, perque mancauen sonque cinc minutes entàs sèt e quart. Alavetz tustèren ena pòrta der apartament. “Qu’ei bèth un deth magazèm”, se didec, lèu petrificat, en tot qu’es pautetes li barauen tant mès de prèssa. Per un moment, tot demorèc en silenci. “Non daurissen”, se didec Gregor, atrapat per ua esperança absurda. Mès dempús, naturaument, coma tostep, era mossa anèc tara pòrta damb pas fèrm e dauric. A Gregor li calec sonque escotar era prumèra paraula de salutacion deth visitant entà saber se qui ère: er apoderat en persona. Perqué Gregor ère condemnat a trabalhar en ua empresa a on era mendra abséncia provocaue era mès gròssa sospita? Èren donques toti es emplegats, ua banda de mandrèncs? Non i auie entre eri cap òme leiau e fidèu que simplement per auer mancat un parelh d’ores de trabalh peth maitin, se tornaue lhòco de remordiment e ja non ère

capable de gesser deth lhet? Non bastaue enviar un aprendís entà anar demanar -s'er interrogatòri ère absolutament necessari-, qu'auie de vier er apoderat en persona, e auien de hèr a veir a tota era innocenta família, qu'era investigacion d'aqueth sospitós ahèr se podie confiar sonque ath judici der apoderat? A consequéncia mès dera excitacion que li provocauen aqueri pensaments, que d'auer prengut ua vertadera decision, sautèc deth lhet damb totes es sues fòrces. Se produsic un còp sonor, mès que non siguec pròpiament un esclafit. Eth tapís amortic un shinhau era queiguda, e tanben era esquia ère mès elastica que Gregor auie pensat; eth tapatge, donques, siguec sord e non guaire remercable. Mès non auie lheuath eth cap coma calie, e se dèc un patac; lo virèc e hereguèc eth tapís damb ràbia e dolor.

-Aqui laguens a queigut bèra causa -didec er apoderat ena cramba dera quèrra. Gregor sagèc d'imaginar que quauquarren semblant li passèsse bèth dia ar apoderat; possibilitat que calie adméter. Mès coma brutau responsa ad aquera question, er apoderat dèc un parelh de passi decidits ena cramba deth costat, en tot hèr a carrinclar es sues bòtes vernides. Dera cramba dera dretha, era fraia shebitegèc entà informar-li:

-Gregor, que i é er apoderat.

“Ja ac sabí”, se didec Gregor; mès non gosèc lhear pro era veu entà qu'era sua fraia ac poguesse entèner.

-Gregor -didec alavetz sa pair ena cramba dera quèrra-, eth senhor apoderat a vengut e demane perquè non as agarrat eth prumèr tren. Non sabem que mos li cau díder. Per ua auta part, vò parlar damb tu en persona. Atau que daurís era pòrta, per favor. Eth aurà era bondat de desencusar eth desorde dera cramba.

-Bon dia, senhor Samsa -intervenguec er apoderat damb finesa.

-Non se trape ben -didec sa mair ar apoderat, en tot que sa pair encara parlaue deuant dera pòrta-, non se trape ben, me creigue, senhor apoderat. Senon, com anaue a pèrder Gregor un trèn! Eth gojat pense sonque en magazèm. Sò enfadada damb eth perque non ges jamès ath ser; ara pòrte ja ueit dies ena ciutat, e cada ser a demorat tà casa. Se sè damb nosati en taula e lieg eth diari en

silenci o estúdie es oraris des trèns. Se distrè damb trabalhs de marqueteria. Ara per exemple en dues o tres serades a talhat un marc petit; s'estonarà vosté, que polit qu'ei; qu'ei penjat ena sua cramba; de seguit lo veirà, tanlèu que mos daurisque. De tota manèra, sò contenta que i sigue vosté aciu, senhor apoderat; nosati soleti non l'auríem convençut entà daurir era pòrta; qu'ei testut; e plan que non se trape ben, encara qu'aguest maitin ac age negat.

-Ara vau -didec Gregor tot doç e pausadament, e non se botgèc entà non pèrder cap mot dera convèrsa.

-Senon, senhora, jo tanpòc m'ac pogui explicar -didec er apoderat-; demorem que non sigue arren de seriós. Encara que, per ua auta part, me cau díder que nosati, es comercants -per sòrt o per desgràcia, com se volgue-, tot soent non auem mès remèdi que véncer ua laugèra indisposicion en consideracion as negòcis.

-Alavetz, que pòt passar ja eth senhor apoderat? -demanèc eth pair impatient, e tornèc a tustar ena pòrta.

-Non -didec Gregor.

Ena cramba dera quèrra se hec un silenci penós; ena cramba dera dreita era fraia se metec a sanglotar.

Perqué non i anaue era sua fraia damb es auti? Segurament venguie de l'heuar-se deth lhet e encara non auie començat a vestir-se. E perqué ploraue donques? Perqué Gregor non se l'heuaue e deishauè passar ar apoderat? Perqué riscaue de pèrder eth trabalh, e perqué alavetz eth patron tornarie a perseguir as pairs damb es vielhi deutes? Mès en aqueth moment non calie preocupar-se per aquerò. Gregor encara ère aqui e non pensaue de cap manèra abandonar ara sua família. Peth moment, jadie dessús deth tapís, e arrés que sapiguésse eth sòn estat li aurie demanat seriósament que deishèsse passar ar apoderat. Mès per aquera petita descortesia, que mès tard serie facil trapar-li ua desencusa adequada, Gregor non podie èster despachat de còp. E a Gregor li semblèc qu'ère fòrça mès rasonable que lo deishèssen en patz, en lòc de molestar-lo damb plors e exortacions. Mès ère justament era incertitud çò qu'importunaue as auti e disculpaue eth sòn comportament.

-Senhor Samsa -didec er apoderat en tot lheuar era veu-, qué passe? S'embarre vosté ena sua cramba, ditz sonque òc e non, li complique era vida as sòns pairs de forma innecessària, e faute -sigue dit de passada- as sues obligacions professionaus de manèra vertadèrament inaudida. Parli aciu en nòm des sòns pairs e deth sòn patron e li demani molt seriosament ua explicacion clara e immediata. Sò estonat, sò estonat. Me pensaua qu'ère un òme tranquil, senat, e ara semble que, de patac, vò començar a hèr mòstra d'estranges manies. Aguest maitin eth patron m'insinuèc ua possibla explicacion des sues fautes, relacionada damb un crubament que se li confièc non hè guaire, mès jo lèu li è dat era mia paraula d'onor, qu'aquera explicacion non podie èster fondada. Mès ara que veigui era sua incomprendibla testuderia, me uege intervier en favor de vosté. E era sua posicion qu'ei luenh d'èster segura. Ath començament qu'auia era intencion de dider-li tot açò en privat, mès com vosté me vò hèr a pèrder eth temps entad arren, non veigui perqué an d'estar-ne ath corrent tanben es sòns pairs. E ben, darrèrament, eth sòn rendement a estat fòrça insatisfactòri. Cèrtament, aguesta sason non ei era mès bona entà hèr boni tractes, ac reconeishem; mès non i a cap de sason der an que non se hèsque cap de tracte, senhor Samsa, non n'i pòt auer.

-Mès senhor apoderat -cridèc Gregor indignat, excitat ath punt de desbrembar-se'n dera rèsta-, ara daurisqui. Ua laugèra indisposicion, ua romèra, non m'an deishat lheuar-me. Encara sò en lhet. Però ja sò tot esberit, ara madeish me lhèui, un shinhalet de paciència! Açò non va tan ben com pensaua, però ja me trapi milhor. Com pòt atacar a ua persona ua causa atau? Ager ath ser me trapaua fòrça ben, es mènns pairs plan qu'ac saben, o mèslèu, ager ath ser auí un petit pressentiment. Qué non m'ac an notat?

Perqué non ac aurè dit en magazèm! Tostemp penses que pòs passar era malautia sense quedar-te en casa. Senhor apoderat! Tracte ben as mènns pairs! Toti es repròches que me hè, non a cap motiu; jamès m'an dit arren de tot aquerò. Dilhèu vosté non a liejut es darrères comandes que sò hèt. De tota manèra, anarè en trèn des ueit, aguestes dues ores de repòs que m'an dat fòrces. Non cau que demore, senhor apoderat, ja vau tath magazèm, e

age era bondat de dider-l'ac ath senhor patron, e presentar-li es mènns respèctes.

En tot que Gregor proferie aqueres paraules, lèu sense saber se qué diguie, s'apropèc tara calaishèra, segurament gràcies ara practica aquerida en lhet, e sagèc de meter-se dret en tot apuar-s'i. Volie efectivament daurir era pòrta, volie efectivament deishar-se veir e parlar damb er apoderat. Auie eth talent de saber qué diderien es auti, que tant li insistien, quan lo vedessen. Se s'espantauen, alavetz Gregor ja non aurie cap responsabilitat e poirie restar tranquil. E s'ac prenien tot damb calma, alavetz non aurie cap arrason entà meter-se nerviós, e se se daue aire, poderie arribar tara estacion entàs ueit. Ath començament s'esguiltèc quauqui còps pera superfícia lisa deth mòble, mès finaument tornèc a posar e se metec dret. Deth mau de vrente, ja non hège cas, encara que li escodie fòrça. Alavetz se deishèc quèir en dorsièr d'ua cagira qu'ère apròp e s'agarrèc des cants damb es pautetes. Atau recuperèc eth sòn contròtle e se carèc, entà poder escotar ar apoderat.

-An compregut ua soleta paraula? -demanèc er apoderat as pairs- Non serà que mos pren eth peu?

-Per amor de Dieu -didec era mair en tot que ploraue-. Dilhèu ei molt malaut e nosati lo turmentam. Grete, Grete! -cridèc dempús.

-Mama? -didec era fraia der aute costat. Se comunicauen a trauès dera cramba de Gregor-. Te cau anar cercar ath mètge immediatament. Gregor ei malaut. Hè lèu, eth mètge. As entenut com a parlat?

-Ère ua veu d'animau -didec er apoderat, tot doç comparat damb es idòls dera mair.

-Anna, Anna! -cridèc eth pair ena nèira, cap ara codina, en tot que picaue de mans- Vèn a cercar un sarralhèr!

E ja crotzauen ath córrer era nèira es dues gojates, en tot hèr fro-fro damb es pelhes -com s'auie vestit era fraia tant de prèssa?- e daurien bruscamet era pòrta der apartament. Mès non s'entenec barrar era pòrta; l'aurien deishat dubèrta, com ei pròpi des cases a on arribe ua grana desgràcia.

Gregor ère fòrça mès tranquil. Cèrtament, non comprenien es

sues paraules, per mès qu'ada eth li semblauen pro clares, mès clares qu'abans, dilhèu perque era aurelha s'i auie acostumat. Aumens, ja creiguien que bèra causa anaue mau damb eth, e èren prèsti entà ajudar-lo. Era confiança e seguretat des prumèras disposicions que preneren lo solatgèren. Sentie que tornaue a formar part dera umanitat, e demoraue d'andús, deth mètge e deth sarralhèr, encara que non les distinguie ben, resultats espectaculars e susprenenti.

Es convèrses venentes serien decisives, e entà pr'amor d'auer era veu mès clara possibla, estosseguèc un shinhau, mès s'esforcèc de hè'c tot doç, perque dilhèu tanben aqueth tapatge sonaue diferent dera tos umana, e eth ja non gosau jutjar per eth madeish. Mentretant, ena cramba deth costat i auie un silenci absolut. Dilhèu es pairs shebitejauen damb er apoderat, seiguts en taula; dilhèu toti escotauen darrèr dera pòrta.

Gregor auancèc pòc a pòc cap ara pòrta damb era ajuda dera cagira, la deishèc aqui, se lancèc contra era pòrta e se tenguec dret -es coishinets des pautetes auien un shinhau de còla-, e descansèc der esfòrç ua estona. Dempús sagèc de virar era clau damb era boca. Malurosament, semblaue que non auie cap dent pròpiament dit -damb qué agarrarie ara era clau?-, mès en cambi, es barres èren molt fòrtes; en tot servir-se'n, hec anar era clau, sense encuedar-se'n que se hège mau, perque un liquid escuro li gessie dera boca, colaue pera clau e gotejaue en solèr.

-Escoten -didec er apoderat ena cramba deth costat -, vire era clau.

Aquerò encoratgèc fòrça a Gregor; mès toti, sa pair e sa mair tanben, li aurien d'auer cridat: "Au, Gregor", li aurien d'auer cridat: "non t'artures, flòca-li!". E quan pensèc que toti seguien damb tension es sòns esfòrci, mosseguèc era clau damb totes es fòrces que poguec reünir, lèu inconscient. Segontes que viraue era clau, eth viraue tanben ath torn dera clauadura; se sostenguie sonque damb era boca, e segontes eth besonh, se penjaue dera clau o la tornaue a sarrar entà baish damb tot eth pes deth còs, segontes eth besonh. Eth son clar dera clauadura, quan per fin se dauric, desvelhèc literaument a Gregor, qu'en tot alendar fòrt, se

didec: “Non me calie donques eth sarralhèr”; e metec eth cap ena manilha entà acabar de daurir era pòrta.

Com auec de daurir era pòrta d’aquera manèra, encara que de hèt ère pro dubèrta, eth encara non ère visible. Prumèr auec de virar tot doç ath torn d’ua des huelhes dera pòrta, damb molta precaucion se non volie quèir d’esquia just deuant dera entrada dera cramba. Encara ère aucupat damb aqueth complicat movement e non auie temps de preocupar-se de ua auta causa, quan entenec ar apoderat hèr un fòrt “Ò!” -que sonèc com er aire quan fiule- e vedec com eth, qu’ère plaçat mès apròp dera pòrta qu’es auti, se tapauè era boca dubèrta damb era man e retrocedie pòc a pòc, com expulsat per ua fòrça invisibla e regulara.

Era mair -que maugrat era preséncia der apoderat ère aqui damb es peus despientadi dera net passada, toti erissadi- guardèc prumèr ath pair damb es mans juntes, dempús auancèc dus passi cap a Gregor e queigues en solèr en miei des sòns pelhòts, estienudi ath sòn torn, damb era cara amagada en pitrau. Eth pair sarrèc eth punh damb expression ostila, com se volguesse possar a Gregor laguens dera sua cramba, guardèc insegur ath torn deth salon, dempús se caperèc es uelhs damb es mans e plorèc enquia hèr a tremolar eth sòn robust pitrau.

Gregor non entrèc donc en salon, mès que s’emparèc per laguens ena huelha dera pòrta qu’ère barrada, de manèra que se li vedie sonque era mitat deth còs, damb eth cap inclinat de costat entà espiar as auti. Mentretant, ja ère mès de dia; en aute costat deth carrèr se retalhaue clarament ua part der edifici interminable, nerosec, de deuant -un espitau-, damb era austèra façada trincada per hièstres simetriques; encara ploiguie, mès sonque damb gròssi goterèrs visibles un a un, e lançadi literaument un a un en tèrra. Ena taula i ère eth servici der esdejoar en nombre abundant, perque entath pair er esdejoar ère eth minjar mès important deth dia, que perlongaue ores e ores damb era lectura de diferenti diaris. Just ena paret de deuant penjaue ua fotografia de Gregor en servici militar, damb uniforme de tenent, era espada ena man, en tot qu’arrie despreocupat e demanaue respècte entath sòn pòrt e eth sòn uniforme. Era pòrta que daue tara nèira ère dubèrta, e com era pòrta der apartament

tanben n'ère, se vedie tà dehòra eth soleret e eth començament dera escala que portaue entà baish.

-E ben -didec Gregor, qu'ère ben conscient d'èster er unic qu'auie conservat era calma-, ara madeish me vestisqui, empaqueti eth mostrari e marchi. E que me deisharatz, e que me deisharatz anar? Ara, senhor apoderat, ja vè vosté que non sò testarrut e que m'agrade trabalhar; viatjar qu'ei penós, però jo non poiria víuer sense viatjar. Entà on va vosté, senhor apoderat? Entath magazèm? Òc? Que condarà era vertat? Un pòt èster incapable de trabalhar momentanèament, mès alavetz ei eth moment just entà rebrembar-se des sòns servicis passadi, e entà pensar que mès tard, un còp desapareishut er obstacle, un trabalharà tant mès actiu e concentrat. Jo è un deute molt gran damb eth senhor patron, vosté ac sap pro ben. Per auta part, me cau cuedar des mèns pairs e dera mia fraia. Sò en.hangat, però me'n gesserè. Non m'ac hèsque vosté mès dificil, que ja n'ei, e se mete vosté deth mèn costat en magazèm! Ath viatjant non l'estimen, ja ac sabi. Se pensen que guanhe un pialèr de sòs e que viu era bona vida. Non an cap motiu especiau entà reconsiderar aguest prejutjat. Mès vosté, senhor apoderat, vosté a ua perspectiva des causes mès bona qu'es auti emplegats, e tanplan, l'ac digui en confiança, qu'eth madeish senhor patron, qu'ena sua qualitat d'empresari, s'enganhe damb facilitat enes sòns jutjaments en detriment der emplegat. Vosté tanben sap molt ben qu'eth viatjant, que passe lèu tot er an dehòra deth magazèm, ei victima propícia de chafarderias, incidents e queishes infondades, que li resulte lèu impossible de defensar-se'n, perque tot soent non n'ei informat, e sonque mès tard, quan a acabat un viatge, rendut, e torne tà casa, comence a sénter en carn pròpia es dolentes consequéncias, sense que pogue descurbir es causes. Senhor apoderat, non marche sense dider-me aumens ua paraula, que me pròve que me da era arrason, encara que sigue en ua petita part!

Mès er apoderat s'auie virat as prumères paraules de Gregor, e lo guardaue de reuelh, en tot holar es pòts. E mentre que Gregor parlaue non s'arturèc ne un moment, mès que se n'anèc cap ara pòrta sense perder-lo de vista, pòc a pòc, com s'i auesse ua

proibicion secrèta d'abandonar eth salon. Arribèc per fin ena nèira, e dera forma brusca que treiguec eth pè deth salon, s'aurie pogut pensar que li cremaue era sòla. Ja ena nèira, estirèc eth braç tot dret cap ara escala, com se demorèsse trapar-i ua liberacion vertadèrament subernaturau.

Gregor comprenec que non podie deishar anar ar apoderat en aqueth estat a cap prètz, se non volie méter en perilh extrem eth sòn emplec en magazèm. Es pairs non ac comprenien atau, perque ath long des ans s'auien convençut que Gregor ère collocat en aqueth magazèm entà tota era vida, e ath delà, ja èren tan pressadi damb es preocupacions deth moment, qu'auien deishat de pensar en futur. Mès Gregor òc que pensaue en avier. Calie retier ar apoderat, tranquilizar-lo, convencer-lo e fin finau vencer-lo; eth futur de Gregor e dera sua família en depenie. S'aumens i auesse estat era sua fraia! Era ère intelligent; ja auie plorat quan Gregor encara ère tranquil·lament cochat d'esquia. Er apoderat, hemnassèr, plan que s'aurie deishat manejar per era; era aurie barrat era pòrta der apartament e li aurie trèt era pòrta ena nèira. Mès era sua fraia non i ère, e Gregor se n'auie de gèsser tot solet. Sense pensar qu'encara non coneishie es sues naues aptituds entà botjar-se, e sense pensar tanpòc qu'es sues paraules, possiblement, e tanben probablament, un còp mès non s'auien compregut, s'apartèc dera huelha dera pòrta, se dauric pas pera dubertura e sagèc d'arribar enquiar apoderat, que ridiculament arrapaue damb es dues mans era barana deth soleret; mès en cercar a on sostentar-se, queiguec immediatament en tèrra damb es sues nombroses pautetes, en tot que hège un petit crit. Tanlèu com passèc aquerò, auec per prumèr còp aqueth dia ua sensacion de benèster físic: es pautetes auien eth solèr fèrm per dejós; notaue damb gòi que li obedien perfèctament; enquia sajauen de portar-lo a on volie; e alavetz pensèc qu'eth remèdi definitiu de toti es sòns patiments ère imminent. Mès en madeish instant que, dera inèrcia, se balançauè en solèr, deuant de sa mair, e non pas luenh d'era, aguesta, que semblaue enfonsada enes sòns pensaments, sautèc d'un còp, e en tot estirar es braci, damb es mans dubèrtes, cridèc:

-Ajuda, per amor de Dieu, ajuda!

Inclinaue eth cap com se volguesse veir milhor a Gregor, mès contràriament, reculèc sense sentit. Auie desbrenbat que darrèr d'era i ère era taula parada; quan i arribèc, s'i seiguec dessus depresso com per distraccion, e semblèc que non s'encuedaue que tiraue era cafetèra e eth cafè se vessaue a gotilhs en tapís.

-Mama, mama -didec Gregor en veu baisha en tot que lheaue era vista entada era. Per un moment se desbrenbèc completament der apoderat; per contra, en veir eth cafè que se vessaue, non podèc evitar de mastulhar en vued quauqui còps. Era mair tornèc a cridar, sautèc dera taula e queiguec enes braci deth pair, que corrie cap a era. Mès Gregor non auie bric de temps entàs sòns pairs; er apoderat ja ère ena escala; damb era maishèra ena barana, guardèc per darrèr còp entà darrèr. Gregor agarrèc era enventida entà poder atrapar-lo damb seguretat, e er apoderat deuec de sospitar bèra causa, perque sautèc d'un solet còp quauqui gradons e desapareishec, mès encara hec un "oooo!" qu'arressonèc per tota era escala der edifici. Malurosament, era escapada der apoderat semblèc desconcertar per complet ath pair, qu'enquia alavetz auie estat relativament seren; perque en lòc de córrer darrèr der apoderat o aumens non arturar a Gregor, agarrèc damb era man dreita eth garròt der apoderat, que se l'auie deishat en ua cagira amassa damb eth chapèu e er abric, e damb era quèrra un gròs diari que i auie dessus dera taula, e en tot que trucaue damb es pès en solèr comencèc a hèr a recular a Gregor tara sua cramba, en tot brandir eth garròt e eth diari. Cap des prècs de Gregor li servic, cap des sòns prècs se podèc comprèner, e per mès que viraue eth cap damb umilitat, sa pair non hège que trucar encara mès fòrt.

En aute costat, era mair auie daurit ua hièstra a despriet deth mau temps, e damb miei còs dehòra, se caperaue era cara damb es mans. Entre eth carrèr e era escala der edifici se formèc un fòrt corrent d'aire; es ridèus dera hièstra volauen, dessus dera taula bronien es diaris, e bèra huelha volategèc per tèrra. Implacable, eth pair possaue e fiulaue com un sauvatge. Mès Gregor non auie encara cap practica de marchar tà darrèr, e era causa anaue plan pòc a pòc. Se li auessen deishat sonque virar-se, en un virament de uelhs aurie arribat ena sua cramba, mès auie

pòur d'impacientar a sa pair se perdie eth temps damb eth viratge, e a cada instant eth garròt ena man deth pair l'amençaue damb un patac mortau ena esquia o en cap. Mès finaument Gregor non auec mès remèdi, perque comprovèc damb orror qu'en recular non podie mantier era direccion; e alavetz, sense deishar de guardar a sa pair damb eth reuelh, comencèc a virar-se tant rapid que poguec, qu'en realitat ère plan doçament. Dilhèu sa pair se n'encuedèc dera sua bona volontat, perque deishèc de shordar-lo, e dirigic de luenh eth viratge damb era punta deth garròt.

S'aumens s'auesse arturat aqueth fiulet insuportable deth pair! A Gregor li hège a pèrder eth cap. Ja ère lèu completament virat quan, en tot escotar totemp eth fiulet, s'enganhèc e se passèc de virada. Mès quan per fin se trapèc erós deuant dera pòrta, se revelèc qu'eth sòn còs ère massa ample entà passar sense mès. Sa pair, en sòn estat, naturaument non pensèc per exemple en daurir era auta huelha dera pòrta, entà deishar a Gregor pro espaci entà passar. Auie sonque ua idèa fixa: que Gregor entrèsse ena sua cramba tan rapid que poguesse. Jamès aurie permetut tanpòc es complicadi preparatius que Gregor auie de besonh entà meter-se dret e sajar de passar era pòrta d'aquera manèra. Ath contrari, possaue a Gregor entà deuant com se non i auesse cap obstacle, en tot hèr fòrça tapatge; darrèr de Gregor non sonaue pas era veu d'un solet pair; aquerò non ère cap broma, e Gregor se sarrèc ena pòrta entà passar sense considerar eth resultat. Se li lheuèc un costat deth còs e se quedèc atrauessat ena dubertura; er aute costat ère tot espelat e ena pòrta blanca restèren quauques taques hastigoses. Gregor ère blocat e non se podie mòir solet; es pautetes d'un costat li penjauen en aire en tot que tremolauen, es der aute èren estronhades contra eth solèr dolorosament. Alavetz eth pair li floquèc per darrèr un còp de pè fòrt e vertadèrament liberador e lo calèc laguens dera cramba, en tot que sagnaue a gotilhs. Dempús barrèc era pòrta damb eth garròt, e finaument se hec eth silenci.